

didaktiek nie. Die roman hou die boodskap in dat selfs 'n geringe bydrae om grense te deurbreek en mekaar die hand te reik, 'n verskil kan maak. 'n Wins ten opsigte van veral Dido se debuutroman, is dat die moralisering hier minder opsigtelik en daarom ook minder hinderlik is. Ten slotte lewer die visuele aanbod op die voorblad ook kommentaar, Op 'n algehele rooi agtergrond lê daar onder in die hoek 'n rooi hart – moontlik as (idealistiese) teken dat naasteliefde oor klas, ras en geslag heen 'n toekomstige oplossing vir die huidige landsgeweld sou kon bied?

Heidi de Villiers

Universiteit van KwaZulu-Natal

Woman today. A celebration: 50 years of South African women.

Hilary Reynolds & Nancy Richards.
Kaapstad: Kwela. 2003. ISBN 0795701659.

Op 30 Junie 1952 is *Woman's World* vir die eerste maal uitgesaai vanuit die Kaapstadse ateljees van die destydse SAUK. Geskoei op die reseps van die BBC program *Woman's Hour* wat vanaf 1946 uitgesaai is en gepoog het om vroue weer tuis te bring in die huis na die afloop van die wêreldoorlog, het die Suid-Afrikaanse weergawe *Woman's World* ook elke moontlike onderwerp wat vroue mag raak op die lug aangepak. Vanaf 1995 is die program herdoopt tot *Woman Today* en dit is dan ook die titel van die bundel saamgestel deur Hilary Reynolds en Nancy Richards. Die boek is soos die samestellers dit stel, " 'n boek van die radioprogram " wat die eerste vyftig bestaansjare van die program dek vanaf 1952 tot 2002.

Met 'n voorwoord deur die politieke veteraan Helen Suzman wat haar alleenstryd as vrou in die politiek verwoord en 'n nawoord deur die nuwe politieke ster op

die horison Patricia de Lille, is daar min vrouefigure in die Suid-Afrikaanse openbare sfeer wat nie deur die boek gedek word nie. Soos Suzman en De Lille tereg opmerk het vroue in Suid-Afrika 'n verpad gestap na demokrasie en erkenning, nie net in die politieke sfeer nie, maar ook in die private wêreld. Die boek poog om 'n samevoeging van al die stemme van vroue uit die afgelope vyftig jaar te wees wat op die program was en hulself op verskeie gebiede beywer het vir die saak van vroue. Al is dit dan ook in die kombuis met 'n paar lekker resepte soos deur Ina Paarman en andere.

Die boek lees gemaklik in die sin dat daar van 'n "verteller" gebruik gemaak word wat die geskiedenis en konteks van elke deelnemer en onderwerp bekendmaak alvorens die deelnemer self aan die woord gestel word.

Die oorgange tussen verteller en deelnemer is nie altyd seepglad nie, maar origens bied die teks ditself naatloos aan. Die transkripsies van die onderhoude word nie volledig weergegee nie, maar is aan die oordeel van die redakteurs en samestellers oorgelaat. Dit hinder soms, want die leser wonder waarom die spesifieke gedeelte geplaas is en nie 'n ander nie.

Die program het ook sedert sy bestaan gepoog om 'n forum aan vroue te bied veral deur die gebruik van briewe van korrespondente (Elizabeth Webb van Oxfordshire tot Sibongile Khumalo van Dobsonville, Soweto) en die meer onlangse inbelprogramme. Die boek volg soos die program die formaat van 'n dagboek wat volgens die samestellers moontlik nie as "groundbreaking in male terms" beskou kan word nie, maar wel tot die meeste vroue sal spreek.

Vrouekwessies word vanuit 'n liberale lens beskou want, die vrou word bestempel "first of all as an individual, then as a wife, as homemaker, as mother, as intelligent

reader, as participant in the life of the country and as a citizen, not only of her own town or village, but of the world”.

Die onderwerpe wissel vanaf “Women in fashion” tot die meer substansiële “Women and the Struggle”. Daar is ’n onderhoud met Maud Sumner van 1967 onder die “Women and the Arts” hoofstuk, ’n onderhoud met Enid Blyton in die “Women-writing and storytelling”, asook ’n interessante onderhoud met Adelaide Tambo in 1993. Daar is natuurlik ook die onvermydelike plasing van “To have or not to have children” en die “Half a century of baby care” inbelprogramme waarin die gewilde onderwerpe deur kenners soos Marina Petropulos aangepak word.

Amanda du Preez

Universiteit van Pretoria

Johannesburg’s Portraits: From Lionel Phillips to Sibongile Khumalo.

Mike Alfred. Houghton: Jacana. 2003.
131 pp. ISBN 1-919931-33-3

Johannesburg, by any measure, is an extra-ordinary city. In the history of modern cities, it has to take its place alongside of other equally extra-ordinary cities of recent times, such as Mexico City, New York, Seoul, Bombay (or Mumbai), Madrid, Sao Paulo, Sydney and so on. Relative to these sister cities, what distinguishes it is the speed with which it “grew up”, and, still, its comparative youth. It started from nothing in 1886 and within thirty years had a population of over 100,000 people. Today, there is talk of the city, with Pretoria and the metro of Ekurhuleni, constituting a global metropolis that will, in the next ten years, be larger than Los Angeles. Its size aside, there are many other curiosities that make it special. It sits astride a ridge to the north of which

water flows towards the Indian Ocean, and to the south towards the Atlantic Ocean. It is the most “treed” city in the world. It has become home to vast numbers of birds. Its architectural heritage is priceless marked as its streets are with grand edifices of entertainment, work and business.

In addition to these facts about the city, Johannesburg is also a place of extra-ordinary people. Mike Alfred’s simple but attractively designed book, *Johannesburg’s Portraits*, attempts to tell the story of some of these people. The book consists of ten stories of special Johannesburgers, four of which are of couples and the remainder of individuals drawn from different walks of life. The stories are all told with empathy but also with candour. The way Alfred writes is to reveal the vision and greatness of his subjects but also to show, partly through the technique of juxtaposing these different Johannesburgers with very different understandings of their roles in life, what their detractors thought of them.

The first story is of Lionel and Florrie Phillips, a couple who bequeathed to the city its incomparable gold mining industry, the magnificent Johannesburg Art Gallery, the School of Architecture at the University of the Witwatersrand and much more. The next describes the less-well-known story of the relationship between Hermann Kallenbach and Mohandas Gandhi and the almost miraculous evolution of *satyagraha* as a mode of struggle against the backdrop of the rough and volatile social experiment that Johannesburg stood for in the early years of the twentieth century. From the pacificism of Gandhi the book moves to the tempestuousness of the enigmatic Percy Fisher, an English immigrant who sought to set the white working-class of Johannesburg up against the intractable Randlords, such as Phillips, in the amazing Rand Revolt of 1922. Following Fisher’s story comes